

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Враховуючи сьогоденну ситуацію у нашій державі, модель бюджетного процесу на засадах демократії та ринкових відносин є однією з найкращих альтернатив у виборі шляху розвитку. Особливо важливим є розгляд технологій бюджетного процесу на тлі демократичних і ринкових перетворень. Адже, від стану та функціонування демократичної й ринкової системи найбільшою мірою і безпосередньо залежить порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.

Бюджетний процес згідно Бюджетного кодексу України визначено, як регламентований законодавством порядок складання проектів бюджетів, розгляду проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), підготовки та розгляду звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього [1, с. 20] (рис.1).

Рис. 1. Стадії бюджетного процесу*

* *Примітка.* Побудовано на основі [1].

Тривалість бюджетного процесу продовжується до двох і більше років в залежності від строків складання бюджету, його розгляду в законодавчому органі та затвердження звіту про його виконання.

Бюджетний процес реалізовується через системи забезпечення та технології бюджетних процедур. Системи забезпечення бюджетного процесу визначаємо як сукупність заходів організаційно-правового, економічного та

соціального характеру, котрі забезпечують виконання законодавчо встановлених вимог щодо складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства. До технологій бюджетного процесу відносимо процес складання, розгляду та затвердження бюджетів, тобто бюджетне планування.

Важливою умовою ефективності технологій бюджетного процесу є дотримання бюджетного календаря. Бюджетний календар – це сукупність послідовних періодів проходження бюджетного процесу у чітко визначені строки, які встановлені згідно із законодавством. Головною метою бюджетного календаря є встановлення строків організації бюджетного процесу, які забезпечують ефективність і оптимальність бюджетної процедури. Досвід минулих років стосовно організації бюджетного процесу доводить про несвоечасність виконання бюджетного календаря. Недоліки взаємопов'язаних процесів подання проекту бюджету та прийняття закону про бюджет породжують проблеми в процесі виконання бюджету.

Застосування сучасних технологій бюджетного процесу в теперішніх умовах передбачає використання програмно-цільового методу планування. Програмно-цільовий метод планування є сукупністю методів планування та поєднанням балансового, нормативного й методу екстраполяції. В свою чергу балансовий метод передбачає встановлення тотожності між джерелами фінансування та напрямками використання бюджетних коштів, при нормативному методі використовуються узагальнені або деталізовані нормативи, за допомогою метода екстраполяції здійснюються прогнозні розрахунки доходів і видатків бюджету на основі аналізу динаміки цих показників за попередні періоди. Таким чином за допомогою програмно-цільового методу встановлюється взаємозв'язок між наявними бюджетними ресурсами та результатами їх витрачання.

Отже бюджетний процес з використанням програмно-цільового методу передбачає собою цикл, який починається та зводиться до визначення переліку проблем соціального та економічного спрямування, що охоплюють поетапне визначення цих проблем з подальшим впровадженням результатів їх вирішення [2, с. 14].

Враховуючи вище зазначене, використання програмно-цільового методу передбачає забезпечення достатньою, об'єктивною та ґрунтовною інформацією стосовно наявних бюджетних ресурсів та ефективності здійснення бюджетних видатків, які необхідні для досягнення поставленої мети, широкого кола зацікавлених сторін, що включає управлінців всіх рівнів, депутатів відповідних рад, громадськості, а також – дотримання усіх законодавчо встановлених принципів бюджетної політики [2, с. 14].

В умовах становлення в Україні демократичних засад управління важливого значення набувають питання політичного пояснення прийняття державних рішень у сфері бюджету, що особливо є характерним на стадії розгляду та прийняття бюджету. Прийняття бюджетних рішень у підсумку є відображенням ефективності організації процесу вироблення рішень стосовно бюджетного планування. Результатом здійснення технологій бюджетного процесу повинен стати довготерміновий план доходів та видатків бюджету.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. на 25 серпня 2010 року. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 110 с.
2. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навчальний посібник / [Під. заг. ред. І. Ф. Щербини]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К., 2011. – 108 с.

Дишкант О. В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в Україні створено відповідне законодавче підґрунтя для запровадження діяльності з внутрішнього аудиту на центральному та регіональному рівнях. Статтею 26 Бюджетного кодексу та Концепцією розвитку державного внутрішнього фінансового контролю визначено обов'язковість запровадження внутрішнього аудиту в усіх бюджетних установах [1, с. 2]. Базові засади для запровадження цієї діяльності визначено у Порядку утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 року №1001 (далі Порядок №1001) [4]. Вторинне законодавство – Стандарти внутрішнього аудиту, Кодекс етики внутрішніх аудиторів безпосередньо визначають порядок організації та проведення внутрішнього аудиту правила поведінки внутрішнього аудитора, його роль в процесі організації системи внутрішнього контролю європейського зразка [6, с. 7].

Відправною точкою для запровадження діяльності з внутрішнього аудиту на центральному рівні став 2012 рік, оскільки відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 №1001 «Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та